

Література

1. Гончарук Н.С., Потяк Ю.І., Раца О.Б. «Цінні папери: проблеми випуску та забезпечення в Україні» - http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/67798.doc.htm
2. Закон України «Про інформацію»
3. О. Блискавка, А. Зеленцова «Фінансова грамотність населення та розвиток національної економіки» - http://ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/159.htm

УДК 336

Карасташ Владислава Ігорівна, Станович Вікторія Вікторівна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, магістранти

Птащенко Ліана Олександрівна,

доктор економічних наук, професор кафедри фінансів і банківської справи

ПРОБЛЕМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОБІЗНАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ

На ринках фінансових послуг в Україні спостерігається низький рівень інформаційної прозорості. Надавачі фінансових послуг не оприлюднюють повної, достовірної, доступної та порівняльної інформації про вартість і умови надання таких послуг, пов'язані з ними ризики та переваги. В той же час самі користувачі цих послуг не завжди фінансово й економічно обізнані, що свідчить про низький рівень фінансової грамотності.

Фінансова грамотність – це сукупність знань, умінь та навичок, потрібних для прийняття відповідальних економічних і фінансових рішень та вжиття заходів із належним рівнем компетентності.

Крім того, результати проведених в Україні соціологічних досліджень свідчать про низький рівень грамотності та фінансової обізнаності громадян, які змушені самостійно здобувати знання щодо фінансових установ та послуг, що ними надаються. У більшості випадках фінансові установи використовують загальний низький рівень обізнаності населення для перекладання значної частки ризиків надання таких послуг на їх споживачів, що в результаті призводить до негативного ставлення населення до фінансових ринків та їх професійних учасників, недовіри до фінансових установ, небажання використовувати їх, як інструмент забезпечення збереження заощаджень та підвищення рівня добробуту.

Населення України недостатньою мірою володіє базовими основами фінансових знань і загальною інформацією про права та обов'язки як споживачі фінансових послуг.

Міжнародні організації аргументовано доводять, що фінансова освіта споживачів є тим фундаментом, який має підтримувати нормальне функціонування ринків капіталу та економіки в цілому. Особливо актуальним це питання є в країнах, які перейшли з централізованого планування до економіки ринкового типу.

Однак, як показують зарубіжні дослідження, навіть у найбільш економічно розвинутих країнах більшість населення має низький рівень фінансової обізнаності і часто завищує оцінку власних знань та навичок щодо продуктів споживчого кредитування.

Щодо вітчизняних реалій фінансової обізнаності населення, то варто відзначити, що ступінь поширення фінансових послуг в Україні залишається низьким, особливо у порівнянні з європейськими державами. Так, за результатами першого всеукраїнського соціологічного дослідження «Фінансова грамотність та обізнаність в Україні» було встановлено, що 39 % населення нашої країни не мають банківських рахунків. Більшість громадян користуються лише базовими фінансовими послугами, серед яких:

- оплата комунальних платежів через банк (72 %);
- користування банківським рахунком та пластиковою карткою (68 %);
- споживчий кредит (30 %);
- проведення платежів через термінали платіжних систем (38 %);
- користуються послугою переказу грошей через банк (92%);

– обмін валюти (31 %) та інше.

Однак, населення практично не користується так званими інвестиційними послугами, зокрема такими фінансовими інструментами, як акції, облігації або інвестування в недержавні пенсійні чи інвестиційні фонди.

При цьому українці не зацікавлені в отриманні більшого обсягу інформації про фінансові продукти. Це пояснюється низкою причин – браком коштів для здійснення інвестицій, слабкою довірою до фінансової системи взагалі або простим нерозумінням того, як користуватися фінансовими послугами.

Рис.1 Джерела інформації про компанії та ринки, що слугують базою для прийняття рішень [2]

Рис.2 Потреба у додатковій інформації [2]

Виходячи з цього можемо зробити висновок, що споживачі фінансових послуг мають лише базові знання та навички, використовують тільки найпростіші послуги, у фінансових питаннях довіряють родичам та знайомим, не відчують себе комфортно ані щодо фінансових послуг, ані щодо їх провайдерів. Це обумовлено низкою проблем:

- 1) відсутність у нормативно-правовій базі з питань регулювання ринків фінансових послуг положень щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг;
- 2) недосконалість системи державного регулювання та нагляду за фінансовим сектором;
- 3) низький рівень інформаційної прозорості;
- 4) недосконала система вирішення спірних питань, пов'язаних з отриманням фінансових послуг [3].

Що можна зробити задля вирішення поставленої проблеми? Виходячи з вищезазначеного, пропонуємо впровадження таких заходів:

1. Забезпечення необхідного правового регулювання прав споживачів фінансових послуг. Необхідно вдосконалити законодавство, що регламентує права споживачів та механізм їх захисту, шляхом приведення його у відповідність з європейськими стандартами.

2. З метою підвищення рівня інформаційної прозорості – внесення змін до актів законодавства в частині встановлення безумовної вимоги забезпечення дотримання прав споживачів на повну та достовірну інформацію щодо послуги, її повної ціни та складових такої вартості, пов'язаних з такою послугою ризиків і відповідальності, а також права споживача відмовитися від подальшого її отримання.

3. Створення програми «Фінансова грамотність», яка б включала в себе:

- інформаційні блоки у формі соціальної реклами на телеканалах, листівки, статті в газетах щодо фінансових послуг;
- створення call-центру з інформування населення щодо фінансових послуг, де кожен бажаючий зміг би отримати повну, достовірну та неупереджену інформацію;
- створення спеціальних електронних ресурсів та бібліотек з метою забезпечення доступу населення до необхідної інформації щодо фінансових установ та послуг;

Впровадження цих заходів забезпечить підвищення фінансово-економічної грамотності населення, що сприятиме зростанню економічної стабільності країни в цілому.

Література:

1. Офіційний сайт ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
2. Офіційний сайт USAID Проект розвитку фінансового сектору (FINREP) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finrep.kiev.ua/>
3. Роберт Бонд. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: Факти та висновки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/1369/84>

УДК 336.01:005.94:314.145(477)

Куделя Анна Василівна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Птащенко Ліана Олександрівна,

доктор економічних наук, професор кафедри фінансів і банківської справи

ФІНАНSOVA ГРАМОТНІСТЬ І ОБІЗНАНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇХ АКТУАЛЬНІСТЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Міжнародні організації аргументовано доводять, що фінансова освіта споживачів є тим фундаментом, що має підтримувати нормальне функціонування ринків капіталу та економіки в цілому. Особливо актуальним це питання є в країнах, які перейшли з централізованого планування до ринкової економіки.